

e-DORADCA PODATKOWY

ISSN 1426-0072

Nr 1/2019 (197)

TEMAT NUMERU

Na Nowy Rok
„pakiet MŚP”

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Samochód osobowy
w firmie

PRAWO

Dziedziczenie firm
jednoosobowych

KADRY I ZUS

ZUS początkujących
przedsiębiorców w 2019 r.

2019

GAZETA KLIENTÓW KANCELARII

Zapraszamy do lektury styczniowego numeru miesięcznika e-Doradca Podatkowy z wieloma ciekawymi artykułami na bieżące tematy.

KANCELARIA PODATKOWA
ELŻBIETA KONOPKA

W bieżącym numerze dalej przedstawiamy ważniejsze zmiany prawne na Nowy Rok. Czytelnicy mogą dowiedzieć się zeń m.in., jakie uproszczenia dla przedsiębiorców wprowadza „pakiet MŚP”. W tym e-Doradcy opisano także zmieniane przepisy odnoszące się do samochodów osobowych wykorzystywanych w prowadzonej przez podatników działalności gospodarczej. Z kolei od 25 listopada 2018 r. obowiązują regulacje pozwalające na łatwe dziedziczenie firm jednoosobowych. W związku z licznymi zmianami dotyczącymi składek ZUS, w bieżącym numerze przedstawiono możliwe sposoby rozliczenia początkujących przedsiębiorców w 2019 r.

Twój doradca podatkowy

NEWS

STAWKI VAT UTRZYMANE

Zmiana ustawy o podatku od towarów i usług ma na celu powiązanie poziomu stawek tego podatku ze stanem finansów publicznych, a więc i z ogólną kondycją gospodarki.

Nastąpi czasowe **utrzymanie** stawek 23% i 8% (oraz stawek zryczałowanego zwrotu podatku dla rolników ryczałtowych 7% i ryczałtu dla podatników świadczących usługi taksówek osobowych 4%) z jednoczesnym wprowadzeniem mechanizmu określającego termin ich stosowania. Stawki te od 1 stycznia 2019 r. pozostaną na obecnym poziomie. Ich obniżenie o 1 pp będzie konsekwencją osiągnięcia przewidzianych ustawą wskaźników. Stanie się to, jeśli:

- relacja państwowego długu publicznego netto (tj. długu publicznego skorygowanego o nadwyżkę

płynności) do produktu krajowego brutto nie będzie przekraczać 43%;

- suma ujemnych odchyłeń deficytu (sektora instytucji rządowych i samorządowych) od średniookresowego celu budżetowego (wynoszącego dla Polski -1% PKB) nie będzie przekraczać 6% PKB.

Oznacza to, że stawki w wysokości 23% i 8%, jak też stawka zryczałowanego zwrotu podatku (dla rolników) w wysokości 7% i stawka ryczałtu dla podatników świadczących usługi taksówek osobowych (4%) będą obowiązywać od 1 stycznia 2019 r. do końca roku następującego po roku, w którym opisane wskaźniki osiągną określone poziomy. Minister finansów będzie ogłaszał w obwieszczeniu - do 31 października roku poprzedzającego rok, w którym zaczną obowiązywać niższe o 1 pp stawki podatku - informację o powrocie do wysokości stawek sprzed 2011 r.

TEMAT NUMERU

6 Na Nowy Rok „pakiet MŚP”

PODATKI

8 Innovation Box - nowa ulga w podatku dochodowym

PRAWO

10 Dziedziczenie firm jednoosobowych

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

12 Samochód osobowy w firmie

14 Zmiany od 2019 r. dla pracodawcy i płatnika

ZARZĄDZANIE I MARKETING

15 „Głęboki umysł” o decyzji

KADRY I ZUS

16 ZUS początkujących przedsiębiorców w 2019 r.

CIEKAWY ORZECZENIE

18 Prawo do urlopu wypoczynkowego

NEWS

19 Wybieramy „BUBLE i HITY podatkowe roku 2018”

LUDZIE Z PASJĄ

20 Jak być dobrym sprzedawcą - radzi Mirosław Luboń

DORADCA RADZI

22 Kto zapłaci *exit tax*?

PODATKI

Objaśnienia ws. opodatkowania VAT zbycia nieruchomości komercyjnych

Ministerstwo Finansów przygotowało objaśnienia dot. opodatkowania podatkiem od towarów i usług transakcji zbycia nieruchomości komercyjnych.

Celem przeprowadzonych konsultacji podatkowych było wypracowanie kryteriów oceny, czy dostawa nieruchomości komercyjnych jest opodatkowana VAT (dostawa składników majątkowych), czy podatkiem od czynności cywilnoprawnych (sprzedaż przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa).

W objaśnieniach **przyjęto zasadę opodatkowania VAT zbycia nieruchomości komercyjnej**. Wskazane są przesłanki, po spełnieniu których nieruchomość stanowi przedsiębiorstwo lub zorganizowaną część przedsiębiorstwa. Przesłanki te były uzgadniane ze stroną społeczną.

Objaśnienia mają zwiększyć pewność obrotu nieruchomościami komercyjnymi, a także ograniczyć ilość sporów z organami podatkowymi.

Stawki karty podatkowej na 2019 rok

W obwieszczeniu Ministra Finansów z dnia 23 listopada 2018 r. w sprawie stawek karty podatkowej i kwoty, do której można wykonywać świadczenia przy prowadzeniu niektórych usług, z wyjątkiem świadczeń dla ludności, oraz kwartalnych stawek ryczałtu od przychodów proboszczów i wikariuszy, obowiązujących w 2019 r. (M.P. z 2018 r. poz. 1172), określono:

- wysokość kwoty (66 231 zł przychodu rocznie), do której - korzystając z karty podatkowej - niektóre usługi (np. w zakresie robót budowlanych) - poza świadczeniami dla ludności - można wykonywać dla innych odbiorców, oraz
- wysokość stawek karty podatkowej;

AKTUALNOŚCI

- wysokość kwartalnych stawek ryczałtu od przychodów proboszczów;
- wysokość kwartalnych stawek ryczałtu od przychodów wikariuszy.

Odroczenie poboru akcyzy od płynów do papierosów elektronicznych

Ustawą zmieniającą ustawę o zmianie ustawy o podatku akcyzowym **pobór akcyzy od płynu do papierosów elektronicznych oraz wyrobów nowatorskich odroczone do 30 czerwca 2020 r.** Pierwotnie pobór ten miał nastąpić od 1 stycznia 2019 r.

Nowe stawki akcyzy na paliwa silnikowe w roku 2019

Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Finansów z dnia 23 listopada 2018 r. w sprawie stawek akcyzy na paliwa silnikowe w roku 2019 (Dz.U. 2018 poz. 1189), w roku 2019 (tak jak w 2018 r.) stawki akcyzy na paliwa silnikowe wynoszą dla:

- **benzyn** silnikowych o kodach CN 2710 11 45 lub 2710 11 49 oraz wyrobów powstałych ze zmieszania tych benzyn z biokomponentami, spełniających wymagania jakościowe określone w odrębnych przepisach - 1540,00 zł/1000 litrów;
- **olejów napędowych** o kodzie CN 2710 19 41 oraz wyrobów powstałych ze zmieszania tych olejów z biokomponentami, spełniających wymagania jakościowe określone w odrębnych przepisach - 1171,00 zł/1000 litrów;
- **biokomponentów** stanowiących samoistne paliwa, spełniających wymagania jakościowe określone w odrębnych przepisach, przeznaczonych do napędu silników spalinowych, bez względu na kod CN - 1171,00 zł/1000 litrów;
- **gazów** przeznaczonych do napędu silników spalinowych:
 - gazu ziemnego (mokrego) i pozostałych węglowodorów gazowych objętych pozycją CN 2711 oraz gazowych węglowodorów alifatycznych objętych pozycją CN 2901: - skroplonych - 670,00 zł/1000 kilogramów, - w stanie gazowym - 10,54 zł/1 gigadżul (GJ),
 - pozostałych - 14,22 zł/1 GJ;
- **pozostałych paliw silnikowych** - 1797,00 zł/1000 litrów.

Zwrot akcyzy zawartej w cenie oleju napędowego

Ustawa o zmianie ustawy o zwrocie podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej wprowadza **rozwiązania** mające na celu zmniejszenie kosztów produkcji w gospodarstwach rolnych poprzez zwiększenie limitu zużywanego oleju napędowego na 1 ha upraw rolnych oraz wprowadzenie limitu zużycia oleju napędowego w odniesieniu do 1 dużej jednostki przeliczeniowej bydła.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Zmiany w egzekucji

Ustawa o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego ma na celu **dostosowanie** systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 października 2017 r. (sygn. akt SK 31/15), stwierdzającego niezgodność art. 778¹ ustawy Kodeks postępowania cywilnego z Konstytucją w zakresie, w jakim dopuszcza nadanie przez sąd tytułowi egzekucyjnemu, wydanemu przeciwko spółce jawnej, klauzuli wykonalności przeciwko byłemu wspólnikowi tej spółki, niebędącemu już wspólnikiem w chwili wszczęcia postępowania w sprawie.

Powstanie Centralny Rejestr Restrukturyzacji i Upadłości

Ustawa o Krajowym Rejestrze Zadłużonych ma na celu **utworzenie** Centralnego Rejestru Restrukturyzacji i Upadłości, którego zadaniem ma być usprawnienie postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych, ułatwienie dostępu do informacji o tych postępowań, usprawnienie komunikacji pomiędzy organami tych postępowań i ich uczestnikami oraz obniżenie kosztów postępowań związanych z obowiązkiem dokonywania ogłoszeń i obwieszczeń.

Ułatwienie rolniczego handlu detalicznego

Ustawa o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników do sklepów i restauracji **dopasowuje** istniejące rozwiązania z zakresu prawa podatkowego i prawa żywnościowego do potrzeb podmiotów prowadzących produkcję żywności

na małą skalę i jej zbywanie w krótkich łańcuchach dystrybucji, w tym w szczególności w ramach rolniczego handlu detalicznego.

Usprawnienie restrukturyzacji u producentów rolnych

Ustawa o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne wprowadza zmiany w zasadach restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne. Umożliwiona zostanie natychmiastowa spłata zadłużenia częściowo już zrestrukturyzowanego we wcześniejszym postępowaniu restrukturyzacyjnym, ale tylko związanego z prowadzeniem działalności rolniczej. Pozostałe możliwości restrukturyzacji będą dotyczyć jedynie producentów rolnych prowadzących gospodarstwa rolne będących małym, średnim lub dużym przedsiębiorstwem w rozumieniu przepisów unijnych.

Zmiany w dozorcze technicznym

Ustawa o zmianie ustawy o dozorcze technicznym ma na celu dostosowanie przepisów do obecnego stanu prawnego w zakresie innych dziedzin mających wpływ na działania właściwych jednostek dozoru technicznego oraz zwiększenie bezpieczeństwa w zakresie eksploatacji urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu. Zmiany te mają na celu doprecyzowanie przepisów oraz usprawnienie wybranych obszarów systemu dozoru technicznego przy jednoczesnym zmniejszeniu barier administracyjnych dla przedsiębiorców.

Dalej można paść GMO

Procedowana ustawa o zmianie ustawy o paszach przesuwa na dzień 1 stycznia 2021 r. termin wejścia w życie zakazu wytwarzania, wprowadzania do obrotu i stosowania w żywieniu zwierząt pasz genetycznie zmodyfikowanych oraz organizmów genetycznie zmodyfikowanych przeznaczonych do użytku paszowego.

PRAWO

Wkrótce e-dowody

Ustawa o zmianie ustawy o dowodach osobistych oraz niektórych innych ustaw ma zapewnić wdroże-

nie i powszechne wydawanie dowodów osobistych zawierających warstwę elektroniczną pozwalającą obywatelowi na posługiwanie się uwzględnionymi w niej środkami elektronicznymi. Nowy dowód osobisty będzie wyposażony w środek identyfikacji elektronicznej nazywany „profilem osobistym” zapewniający wysoki poziom zaufania, który będzie dawał możliwość potwierdzenia swojej tożsamości w usługach online.

KADRY I ZUS

E-akta

1 stycznia 2019 r. wchodzi w życie przepisy związane ze skróceniem okresu przechowywania akt pracowniczych z 50 do 10 lat oraz ich elektronicznością.

Pracodawca może decydować, w jakiej formie chce przechowywać dokumentację pracowniczą – papierowo, czy elektronicznie.

Od 1 stycznia 2019 r. dla wszystkich nowo zatrudnianych osób akta pracownicze jako pracodawca czy zleceniodawca pracodawca będzie przechowywał 10 lat od końca roku kalendarzowego, w którym ustał stosunek pracy lub zakończyła się umowa zlecenia.

Dla pracowników, których zatrudnił po raz pierwszy w okresie od stycznia 1999 r. do grudnia 2018 r., może skrócić okres przechowywania akt z 50 do 10 lat, ale tylko, jeśli spełni dodatkowe warunki, które wynikają z ustawy tj.:

- przekaze do ZUS oświadczenie (ZUS OSW) oraz
- raport informacyjny (ZUS RIA).

Natomiast akta pracowników/zleceniobiorców zatrudnionych przed 1 stycznia 1999 r. pracodawca przechowuje przez okres 50 lat.

Ustawa wprowadza obowiązek wykazywania nowych danych, co wiąże się m.in. ze zmianą dotychczas funkcjonujących formularzy ZUS oraz wprowadzeniem nowych.

O szczegóły zapytaj Swojego Doradcę.

NA NOWY ROK „PAKIET MŚP”

Nowelizacja niektórych ustaw w celu wprowadzenia uproszczeń dla przedsiębiorców w prawie podatkowym i gospodarczym (tzw. Pakiet MŚP) to prawie 50 uproszczeń dla przedsiębiorców.

Nowe rozwiązania w większości zaczną obowiązywać w 2019 r.

Wliczanie pracy małżonka w koszty uzyskania przychodu

Przewidziano uwzględnienie wartości pracy małżonka jako kosztu uzyskania przychodu. Po zmianie przepisów **właściciel firmy będzie mógł uwzględnić wynagrodzenie wypłacane żonie/mężowi w kosztach uzyskania przychodu**. Ta zmiana ma przynieść korzyści zwłaszcza mikro i małym przedsiębiorstwom rodzinnym. Podatnik zatrudniający małżonka (na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia czy umowy o dzieło) będzie przez fiskusa traktowany tak samo, jak podatnik zatrudniający osobę spoza najbliższej rodziny.

Jednorazowe rozliczenie straty do 5 mln zł

Przewidziano możliwość jednorazowego rozliczenia straty podatkowej do wysokości 5 mln zł (dopiero nadwyżka ponad tę kwotę będzie rozliczana

na dotychczasowych zasadach, uwzględniających maksymalnie 50% w jednym roku).

Zakładając przychód na poziomie 7,6 mln zł, stratę do rozliczenia w maksymalnej rocznej wysokości 5 mln zł oraz 19% stawkę podatku, w roku rozliczenia straty podatnik może zapłacić aż 900 tys. zł podatku mniej niż przed zmianą przepisów.

Pracownicy najmniej wypadkowi uwolnieni od obowiązku okresowych szkoleń BHP

Pakiet MŚP likwiduje obowiązek okresowych szkoleń BHP dla blisko 6 mln pracowników branż, które są najmniej wypadkowe. Zmiana obejmie pracowników administracyjno-biurowych zatrudnionych u pracodawcy zakwalifikowanego do grupy działalności, dla której ustalono nie wyższą niż 3 kategorię ryzyka, w rozumieniu przepisów o ZUS. Obecnie pracodawca ponosi koszt związany z zakupem usługi i przeprowadzeniem szkolenia. Przepisy dyrektywy Rady UE w zakresie szkoleń okresowych BHP nakazują objąć obowiązkiem szkoleń

okresowych pracowników tylko wtedy, gdy jest to konieczne i uzasadnione. Nowa ustawa zlikwiduje nadmiarowe obowiązki, jakie obecnie nakładane są na pracodawców.

Ustawa podnosi także z 20 do **50 pracowników próg, do którego pracodawca** – jeżeli jest zakwalifikowany do nie wyższej kategorii ryzyka niż trzecia w rozumieniu przepisów o ZUS – **nie musi zatrudniać specjalisty od BHP**, tylko sam może pełnić zadania służby BHP.

Mały podatnik

Nowelizacja przewiduje **podwyższenie progu sprzedaży, który uprawnia do uzyskania statusu „małego podatnika”** – z **1,2 mln euro do 2 mln euro**. To rozwiązanie zacznie obowiązywać od 1 stycznia 2020 r.

Status „małego podatnika” daje prawo ułatwień w amortyzacji, rzadszego obowiązku wpłacania zaliczek na PIT i CIT oraz do niższego opodatkowania (w CIT). „Mały podatnik” ma prawo do jednorazowej amortyzacji, czyli jednorazowego zaliczenia całej wartości środków trwałych w koszty uzyskania przychodu w miesiącu wprowadzenia do ewidencji (wartość maksymalna do 50 000 euro rocznie); nie ma konieczności rozdzielania kosztu zakupu na cały okres amortyzacji.

Jednorazowa amortyzacja w porównaniu do liniowego rozliczania oznacza, że w przypadku dużego kosztu uzyskania przychodu ma się mniejszy podatek w roku odliczenia. Przykładowo, zakładając przychody na poziomie 7,6 mln zł (ok. 1,8 mln euro) i maksymalną wartość kosztu uzyskania przychodów na poziomie 200 tys. zł (50 tys. euro) przy jednorazowej amortyzacji podatnik w pierwszym roku zyskuje prawie 25 tys. zł.

Kolejny przywilej „małego podatnika” to kwartalny sposób rozliczania zaliczek.

Inne wybrane ułatwienia

Inne ułatwienia obejmują np.:

- **zwolnienie podatkowe w CIT od niektórych dochodów alternatywnych spółek inwestycyj-**

nych (ASI) uzyskanych ze zbycia udziałów/akcji (sprzedaż udziałów/akcji, gdy ogółem posiadano co najmniej 10% udziałów w spółce oraz nie krócej niż 2 lata);

- **zwolnienie z podatku (wypłaconych od ubezpieczyciela) kwot odszkodowań przeznaczonych na odtworzenie zniszczonego majątku**; zwolnienie to będzie dotyczyć wszystkich środków trwałych, z wyjątkiem samochodu osobowego;
- **ujednoczenie formularzy deklaracji podatkowych w przypadku podatków lokalnych** (podatku od nieruchomości czy leśnego) oraz umożliwienie składania ich drogą elektroniczną; obecnie formularze są bardzo zróżnicowane – opracowuje je samorządy; utrudnia to przedsiębiorcom, posiadającym nieruchomości na terenie więcej niż jednej gminy, rozliczanie podatków należnych samorządom;
- **skrócenie do 5 lat okresu obowiązkowego przechowywania zatwierdzonych sprawozdań finansowych**; obecnie obowiązek ten jest bezterminowy;
- **zderegulowanie niektórych obowiązków informacyjnych dla przedsiębiorców**, m.in. dot. okresu zawieszania wykonywania działalności czy prowadzenia księgi przychodów i rozchodów dla potrzeb rozliczania podatku dochodowego;
- **zmiany w funkcjonowaniu spółki z o.o.**; możliwe będzie np. podejmowanie wszystkich uchwał przez wspólników na odległość, w trybie obiegowym; wprowadzone zostaną też reguły zwrotu przez wspólników zaliczek pobranych na poczet dywidendy w przypadku, gdy spółka osiągnie stratę albo nie osiągnie zysku w założonej wysokości.
- **jednoznaczne określenie skutków prawnych czynności dokonanej przez osobę nieuprawnioną do reprezentowania spółki**;
- **skrócenie terminu uprawniającego wierzyciela, który nie otrzymał należności, do skorzystania z ulgi na złe długi w VAT ze 150 do 90 dni**;
- **możliwość wezwania telefonicznego lub mailowego** przez ZUS lub pracodawcę ubezpieczonego o kontroli czasowej niezdolności do pracy.

INNOVATION BOX – NOWA ULGA W PODATKU DOCHODOWYM

Przedsiębiorcy, którzy osiągną dochody z prawa własności intelektualnej (IP) uzyskanego z działalności B+R lub z usług B+R zakupionych od innych podmiotów, ale przez siebie opatentowanych, będą mogli korzystać z preferencyjnej 5% stawki CIT lub PIT.

Ustawa z dnia 23 października 2018 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw zaczyna obowiązywać z początkiem 2019 r. Nowelizacja ta wprowadza do ustawy o PIT i ustawy o CIT przepisy przewidujące szczególne zasady opodatkowania dochodów z komercjalizacji wytworzonych lub rozwiniętych przez podatników (przedsiębiorców) praw własności intelektualnej, potocznie zwanych przepisami o IP BOX lub Innovation Box¹.

Najważniejszym elementem nowego rozwiązania jest **możliwość rozliczenia podatku od dochodu z praw własności intelektualnej z zastosowaniem preferencyjnej 5% stawki podatkowej**. Nowe rozwiązanie dotyczy podatników osiągających dochody z praw własności intelektualnej wskazanych w ustawach o podatkach dochodowych. Katalog tych praw ma charakter zamknięty.

Wprowadzona do polskiego prawa podatkowego instytucja IP BOX polega więc na preferencyjnym opodatkowaniu kwalifikowanego dochodu z praw własności intelektualnej (w tym również zawartego w cenie sprzedaży towaru lub usługi) obniżoną, 5% stawką podatku.

Preferencja dotyczy następujących praw własności intelektualnej:

- patentu,
- prawa ochronnego na wzór użytkowy,
- prawa z rejestracji wzoru przemysłowego,
- prawa z rejestracji topografii układu scalonego,
- dodatkowego prawa ochronnego dla patentu na produkt leczniczy lub produkt ochrony roślin,
- prawa z rejestracji produktu leczniczego i produktu leczniczego weterynaryjnego
- dopuszczonych do obrotu,
- wyłącznego prawa, o którym mowa w ustawie z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin,
- autorskiego prawa do programu komputerowego.

Podatnik może korzystać z tej preferencji w stosunku do praw, które sam wytworzył, o ile jest ich właścicielem (współwłaścicielem) bądź udzielono mu na nie licencji wyłącznej.

Przewidziano też możliwość skorzystania z ulgi w sytuacji, gdy podatnik dokona zakupu kwalifikowanych praw własności intelektualnej, o których mowa

¹ Art. 30ca i 30cb ustawy o PIT oraz art. 24d i art. 24e ustawy o CIT.

Dla stosowania 5% preferencyjnej stawki podatku konieczne jest prowadzenie działalności B+R bezpośrednio związanej z wytworzeniem, rozwinięciem lub ulepszeniem prawa własności intelektualnej.

powyżej, pod warunkiem, iż następnie poniesie on koszty związane z rozwojem lub ulepszeniem nabytego prawa.

Podatnicy, którzy będą chcieli skorzystać z obniżonej 5% stawki, będą zobowiązani do prowadzenia ewidencji podatkowej w sposób zapewniający ustalenie przychodów, kosztów uzyskania przychodów, dochodu (straty), przypadających na każde kwalifikowane prawo własności intelektualnej.

Dla stosowania 5% preferencyjnej stawki podatku konieczne jest prowadzenie działalności B+R bezpośrednio związanej z wytworzeniem, rozwinięciem lub ulepszeniem prawa własności intelektualnej.

Przykład: przeprowadzenie badań lub prac rozwojowych i zgłoszenie wynalazku do Urzędu Patentowego

Producent samochodów prowadzi badania lub prace rozwojowe nad ekologicznym silnikiem – mniej paliwożernym i emitującym mniej spalin niż tradycyjny silnik spalinowy. Uzyskany w wyniku procesu badawczego wynalazek – ekosilnik zostaje zgłoszony do Urzędu Patentowego. Urząd wszczyna postępowanie o uzyskanie patentu. W tym czasie, nie czekając na zakończenie postępowania patentowego, firma rozpoczyna produkcję samochodów, w których montuje ekosilnik. Przychody ze sprzedaży samochodów, w części proporcjonalnej do przychodów ze sprzedaży ekosilnika oraz koszty

ich uzyskania (koszty badań lub prac rozwojowych, koszty procesu patentowania wynalazku, koszty produkcji ekosilnika) firma wyodrębnia w księgach rachunkowych. Stawka CIT od dochodu wykazanego w odrębnej ewidencji księgowej wynosi 5%. Przedsiębiorca nie będzie musiał czekać ze stosowaniem ulgi do momentu gdy uzyska patent. Gdyby jednak nie udało mu się finalnie uzyskać patentu EKOCAR, będzie musiał zapłacić wstecz zaległy podatek.

Przykład: zlecenie laboratorium badawczemu opracowania wzoru przemysłowego i uzyskanie prawa ochronnego na wzór przemysłowy

Przedsiębiorca produkujący meble ma zamiar unowocześnić swoją ofertę. Zleca zatem laboratorium badawczemu opracowanie nowego modelu fotela wypoczynkowego. Po wykonaniu badań przez laboratorium badawcze przedsiębiorca rejestruje wzór przemysłowy w Urzędzie Patentowym, po czym rozpoczyna produkcję foteli zgodnie z zarejestrowanym wzorem. Przychody uzyskane ze sprzedaży foteli oraz koszty, które doprowadziły do uzyskania tych przychodów (koszty zlecenia badań do laboratorium, koszty rejestracji wzoru przemysłowego, koszty produkcji nowych foteli) są ewidencjonowane odrębnie od innych przychodów i kosztów (starsze modele mebli). Dochody uzyskane ze sprzedaży nowych foteli są opodatkowane niższą 5%-ową stawką podatkową.

Przykład: przychody z udzielania licencji

Przedsiębiorca produkujący zabawki posiada patent na wynalazek plastyczne klocki dla dzieci i udziela innym producentom zabawek licencji na ten wynalazek. Uzyskany w związku z tym dochód (przychody z opłat licencyjnych minus koszty uzyskania licencji, tj. koszty badań, prac rozwojowych, które doprowadziły do uzyskania patentu na wynalazek lub koszty zakupu patentu) podlega 5%-owej stawce podatku.

Przykłady na podst. www.finanse.mf.gov.pl

DZIEDZICZENIE FIRM JEDNOOSOBOWYCH

Ustawa z 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej pozwala zachować ciągłość rozliczeń podatkowych firmy po śmierci jej właściciela.

Ustawa wprowadziła także **zwolnienie z podatku od spadków z tytułu nabycia przedsiębiorstwa przez osoby, które będą je prowadziły przez co najmniej 2 lata.**

Zarząd sukcesyjny do czasu załatwienia spraw spadkowych

Żeby przeprowadzić sukcesję na podstawie nowej ustawy, należy:

1. **powołać zarządcę sukcesyjnego** – wystarczy oświadczenie na piśmie i zgoda zarządcy; może być nim każdy, kto ma pełną zdolność do czynności prawnych i nie ma zakazu prowadzenia działalności gospodarczej (np. prokurent, doradca podatkowy);
2. **zgłosić zarządcę do CEIDG.**

Jeśli przedsiębiorca sam nie powoła zarządcy, to po jego śmierci zarządcę sukcesyjnego może powołać:

- małżonek przedsiębiorcy, jeśli ma udział w przedsiębiorstwie w spadku,
- spadkobierca przedsiębiorcy, który przyjął spadek albo
- zapisobierca windykacyjny, który przyjął zapis – jeśli przedsiębiorstwo jest objęte zapisem windykacyjnym w testamencie

W tej sytuacji **powołanie zarządcy jest trudniejsze:** wymagana jest forma aktu notarialnego, potrzebna jest zgoda ponad 85% uprawnionych (wg wielkości udziałów w przedsiębiorstwie) i obowiązuje termin na powołanie zarządcy – 2 miesiące od dnia śmierci przedsiębiorcy.

Do czasu powołania zarządcy prawdopodobni właściciele przedsiębiorstwa w spadku:

- mogą dokonywać tylko czynności, które są konieczne, by nie pogorszył się stan przedsiębiorstwa (np. sprzedaż psujących się zapasów),
- bieżącą działalność firmy mogą kontynuować wyjątkowo,
- mogą zgłosić kontynuowanie prowadzenia firmy do US i korzystać z NIP,
- ponoszą odpowiedzialność za dokonane czynności.

Zarząd sukcesyjny może trwać, co do zasady, maksymalnie **2 lata** od śmierci przedsiębiorcy. W wyjątkowych przypadkach sąd może przedłużyć ten czas do 5 lat. Co do zasady, zarząd sukcesyjny wygaśnie z momentem podziału spadku.

Podatki

Przedsiębiorstwo w spadku: jest podatnikiem podatku PIT, VAT, akcyzy i podatku od gier, korzysta z NIP przedsiębiorcy, z jego majątku regulowane są zaległe i bieżące podatki, korzysta z interpretacji podatkowych wydanych wobec zmarłego przedsiębiorcy.

Zarządca sukcesyjny: rozlicza i reguluje podatki oraz odpowiada za zobowiązania podatkowe subsydiarnie.

Z kolei właściciele przedsiębiorstwa w spadku: odpowiadają za zobowiązania podatkowe przedsiębiorstwa w spadku i są podatnikami pozostałych podatków (jak np. podatek od nieruchomości).

PIT: przedsiębiorstwo w spadku kontynuuje metodę opodatkowania po przedsiębiorcy (podatek liniowy, karta podatkowa, ryczałt) do końca roku, w kolejnym roku może wybrać inną metodę. Przedsiębiorstwo w spadku może odliczać stratę i koszty poniesione przez przedsiębiorcę, kontynuować amortyzację, odliczać wydatki na B+R.

VAT: jeśli zarządca zostanie powołany przez przedsiębiorcę – nie nastąpi wyrejestrowanie podatnika VAT. Ustanowienie zarządu po śmierci przedsiębiorcy albo zgłoszenie kontynuacji prowadzenia przedsiębiorstwa powoduje przywrócenie rejestracji w VAT.

Akcyza: do kontynuacji działalności na podstawie zezwoleń i innych decyzji akcyzowych konieczne jest powołanie zarządcy za życia przedsiębiorcy i przeniesienie nań decyzji. W przypadku zaś pozostałych rodzajów działalności akcyzowej brak jest konieczności uzyskania decyzji lub nowego wpisu do rejestru.

Pracownicy

Umowa o pracę zostanie **przedłużona** na dotychczasowych zasadach, jeśli:

- przedsiębiorca powoła zarządcę za życia albo
- w ciągu 30 dni od śmierci przedsiębiorcy zarządca albo prawdopodobny właściciel przedsiębiorstwa zawrze z pracownikiem porozumienie o kontynuacji umowy. W braku porozumienia – każdy pracownik może zgłosić gotowość powrotu do pracy w ciągu miesiąca od ustanowienia zarządu (z pierwszeństwem w zatrudnieniu).

Przedłużone stosunki pracy trwają do upływu terminu na powołanie zarządcy albo do dnia wygaśnięcia zarządu.

Decyzje administracyjne

W razie śmierci właściciela firmy, **koncesje, zezwolenia, licencje i pozwolenia** związane z przedsiębiorstwem **nie wygasają**, o ile są spełnione warunki do ich uzyskania.

Zarządca sukcesyjny może złożyć (w ciągu 3 miesięcy od ustanowienia zarządu) wniosek o potwierdzenie możliwości wykonywania decyzji i wykonywać decyzję już od dnia złożenia wniosku z dokumentami potwierdzającymi warunki do uzyskania decyzji, chyba że organ tego zakáže.

Z kolei właściciel przedsiębiorstwa w spadku może złożyć **wniosek o przeniesienie na niego decyzji** za zgodą pozostałych właścicieli przedsiębiorstwa – w terminie 6 miesięcy od dnia śmierci przedsiębiorcy albo od wygaśnięcia zarządu.

Przedsiębiorca nie zostanie wykreślony z **rejestru działalności regulowanej** z momentem śmierci. Zarządca sukcesyjny może złożyć wniosek o zmianę danych w rejestrze w terminie miesiąca od ustanowienia zarządu.

Umowy cywilne

Dzięki **zarządowi sukcesyjnemu** umowy zawarte w ramach działalności firmy (np. zlecenia, dostawy, leasing, kredyty) nie wygasną po śmierci właściciela firmy, tylko zarządca sukcesyjny będzie kontynuował ich wykonywanie. Nie będą jednak kontynuowane umowy, których wykonanie zależy od osobistych cech przedsiębiorcy (np. dzieła).

Do czasu ustanowienia **zarządu** i sukcesyjnego wykonanie umowy zostanie wstrzymane, ale nie będą naliczane odsetki ani kary umowne.

Strony mogą inaczej uregulować skutki śmierci przedsiębiorcy w umowie.

SAMOCHÓD OSOBOWY W FIRMIE

Ustawa z 23 października 2018 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw wprowadza z dniem 1 stycznia 2019 r. zmiany dotyczące samochodów osobowych wykorzystywanych w prowadzonej działalności gospodarczej.

Nowe przepisy określają zasady rozliczania kosztów używania samochodów osobowych wykorzystywanych w działalności gospodarczej i do innych celów (niezwiązanych z tą działalnością). W tym zakresie w ustawach o podatku dochodowym wprowadzono rozwiązania podobne do funkcjonujących już wcześniej w podatku od towarów i usług (VAT). Przyjęto, że tzw. użytek mieszany pozwoli na **zaliczenie do kosztów uzyskania przychodów 75% wydatków eksploatacyjnych** (dotąd było to 100%).

Prawodawca uznał, iż fakt wykorzystywania samochodu służbowego do celów niezwiązanych z prowadzoną działalnością ma charakter obiektywny i przyjęcie – dla celów VAT – że samochód jest wykorzystywany nie tylko do działalności gospodarczej dopuszcza przyjęcie takiego domniemania również na gruncie innych ustaw podatkowych.

Odliczenie 100% wydatków związanych z użytkowaniem z samochodu także do celów innych niż działalność gospodarcza możliwe jest tylko przez

przedsiębiorców, którzy korzystają z samochodu wyłącznie do celów biznesowych, przy czym konieczne jest prowadzenie ewidencji potwierdzającej wykorzystanie samochodu wyłącznie do celów służbowych (można w tym celu używać ewidencji stosowanej dla celów VAT).

Jeśli zaś podatnik nie prowadzi ewidencji dla celów VAT lub podatku dochodowego, to przyjmuje się, iż samochód osobowy jest wykorzystywany także do celów niezwiązanych z działalnością gospodarczą podatnika, chyba że podatnik będzie zwolniony z obowiązku prowadzenia takiej ewidencji na mocy przepisów. W razie ustalenia, że podatnik niezgodnie ze stanem faktycznym nie stosował ograniczenia kosztów uzyskania przychodów, ograniczenie to znajdzie zastosowanie od daty rozpoczęcia używania przez podatnika danego samochodu osobowego.

Nowelizacja podwyższa do 150 tys. zł (225 tys. zł w przypadku samochodów elektrycznych) - kwotę limitu wartości samochodu osobowego, do którego możliwe jest pełne odliczenie odpisów amortyzacyjnych w wyniku zużycia się takiego pojazdu. Dotychczas limit ten wynosi 120 tys. euro dla samochodów innych niż elektryczne oraz 30.000 euro dla samochodów elektrycznych.

Nowe regulacje **podwyższają do 150 tys. zł kwotę odnoszącą się do wartości samochodu przyjętej do celów obliczenia składki z tytułu ubezpieczenia**

samochodu osobowego, jaka może być zaliczona do kosztów uzyskania przychodów.

Nowelizacja ujednocila zasady podatkowego rozliczania przez podatników wykorzystywania samochodów osobowych w prowadzonej działalności, niezależnie od rodzaju umowy, na podstawie jakiej podatek korzysta z takiego pojazdu. Oznacza to wprowadzenie limitów po stronie korzystającego. Przewidziano więc odpowiednie rozciągnięcie ograniczenia stosowanego do odpisów amortyzacyjnych z tytułu zużycia samochodu osobowego na inne formy korzystania z samochodu osobowego.

Nowe przepisy określają też kwotę limitu łącznych opłat zaliczanych do kosztów podatkowych wynikających z umowy leasingu (innej umowy o podobnym charakterze) – do 150 tys. zł (w przypadku samochodów elektrycznych 225 tys. zł). Z uwagi na „techniczne” różnice między tymi formami korzystania z samochodu osobowego w przypadku umów leasingu operacyjnego, najmu i dzierżawy ustawa przewiduje zatem, że ograniczenie w zaliczaniu opłat z tytułu tych umów do kosztów podatkowych ustalone zostanie proporcją wartości leasingowanego (najmowanego) samochodu do kwoty 150.000 zł (225.000 zł w przypadku samochodu elektrycznego). Tak ustalona proporcja stosowana będzie do każdej płatności dokonywanej w ramach ww. umów. W celu zachowania neutralności sposobów korzystania z samochodu osobowego w firmie (nabycie vs. używanie cudzego samochodu) limitowaniu nie będą podlegać składki ubezpieczeniowe płacone w ramach umów leasingu, najmu itp., poza składkami AC pojazdu (składki te również podlegają limitowaniu kosztowemu w przypadku własnego samochodu). Kwota wynikająca z zastosowania ww. proporcji obejmować ma także naliczony VAT, w tej części, w której zgodnie z przepisami o podatku od towarów i usług podatnikowi nie przysługuje obniżenie kwoty lub zwrot różnicy podatku.

Ponadto zmiany dotyczą zasad zaliczania w koszty podatkowe wydatków związanych z używaniem dla potrzeb działalności gospodarczej samochodów

osobowych, które nie zostały ujęte w ewidencji środków trwałych. Zamiast wykorzystywanej dotychczas ewidencji przebiegu pojazdów, tzw. kilometrówki, przewidziano uproszczony sposób kwalifikowania do kosztów podatkowych wydatków związanych z eksploatacją samochodu osobowego stanowiącego własność przedsiębiorcy. **Podatnicy, którzy dla potrzeb działalności gospodarczej będą wykorzystywać samochód stanowiący ich własność, do kosztów uzyskania przychodów będą mogli zaliczyć 20% poniesionych wydatków** (80% wydatków wyłączono z kosztów podatkowych). Dla ustalenia limitu wydatków zaliczanych do kosztów podatkowych, podatnicy będą uwzględniać wszystkie wydatki związane z eksploatacją stanowiącego ich własność, prywatnego samochodu osobowego faktycznie wykorzystywanego na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej, tj. niebędącego składnikiem majątku, o którym mowa w art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy o PIT (niewpisanego do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, niebędącego samochodem o wartości do 10 tys. zł, niebędącego samochodem niezaliczonym do środków trwałych z uwagi na przewidywany okres używania równy lub krótszy niż rok).

ZMIANY OD 2019 R. DLA PRACODAWCY I PŁATNIKA

Informacje o dochodach zatrudnionych osób fizycznych za 2018 r. przedsiębiorca wysyła do urzędu skarbowego wyłącznie elektronicznie, informacje PIT-8C, PIT-11, PIT-R do urzędu skarbowego przekazuje do 31 stycznia 2019 r.

Na przesłanie informacji pracownikowi pracodawca **ma czas do końca lutego**.

Do urzędu skarbowego składa **informacje** o wypłaconych w 2018 r. wynagrodzeniach wyłącznie elektronicznie na właściwych wzorach formularzy:

- PIT-8C₍₉₎
- PIT-11₍₂₄₎
- PIT-R₍₁₉₎

Jest na to czas **do 31 stycznia**.

Nie zmienia się **termin** składania rocznej deklaracji PIT-4R(8), PIT-8AR(7) – **należy ją złożyć do 31 stycznia**. Natomiast informację IFT-1/IFT-1R(14) – **składa się do 28 lutego**.

Jeżeli zaś przedsiębiorca kończy prowadzić działalność, formularze musi złożyć do dnia zaprzestania działalności.

Należy złożyć informację na aktualnie obowiązującej wersji formularza. Formularze można podpisać:

- podpisem kwalifikowanym – wszystkie formularze
- danymi autoryzującymi – formularze: PIT-8C, PIT-11, IFT-1/IFT-1R, PIT-4R, PIT-8AR.

Formularze można przesłać za pomocą:

1. Formularza interaktywnego Ministerstwa Finansów

Aby to zrobić, należy:

- wejść na stronę portalpodatkowy.mf.gov.pl,
- pobrać odpowiedni formularz z zakładki e-Deklaracje / **Formularze**,
- wypełnić formularz,

- podpisać go podpisem kwalifikowanym albo danymi autoryzującymi,
- wysłać.

2. Modułu finansowo-księgowego

Przy wykorzystaniu odpowiednich aplikacji (modułów) można wysłać deklaracje drogą elektroniczną, bezpośrednio z systemów finansowo-księgowych oraz automatycznie podpisać elektronicznie wszystkie przesłane deklaracje.

Aby to zrobić, należy:

- wejść na stronę portalpodatkowy.mf.gov.pl,
- pobrać właściwą strukturę logiczną z sekcji **Struktury dokumentów XML**,
- wypełnić formularz,
- podpisać go podpisem kwalifikowanym albo danymi autoryzującymi,
- wysłać dokument ze swojej aplikacji.

3. Uniwersalnej Bramki Dokumentów (UBD)

Aby to zrobić, należy:

- uruchomić odpowiednią aplikację (moduł) zgodnie ze specyfikacją **Wejścia - Wyjścia**,
- wypełnić formularz,
- podpisać go podpisem kwalifikowanym albo danymi autoryzującymi,
- wysłać dokument do UBD.

W ten sposób można przesłać jednocześnie do 20 tys. deklaracji. Należy pobrać i zachować Urzędowe Poświadczenia Odbioru (UPO).

Korekty deklaracji nie można złożyć za pomocą bramki UBD. Trzeba wysłać ją tylko jako pojedynczy dokument do systemu e-Deklaracje.

Jeśli płatnik nie chce przysyłać informacji osobiście, może to za niego zrobić jego pełnomocnik, np. doradca.

„GŁĘBOKI UMYSŁ” O DECYZJI

Laboratorium DeepMind stworzyło system sztucznej inteligencji AlphaZero zdolny do samodzielnego podejmowania decyzji. Chodzi o środowisko, w którym można znaleźć dane niezbędne do przeprowadzenia wniosku. Pisze o tym magazyn „Science”.

Dlaczego to ważna informacja zwłaszcza w dzisiejszym innowacyjnym i zabieganym świecie? Wprawdzie na razie system ten potrafi samodzielnie wnioskować i budować strategię dla osiągnięcia najlepszych możliwych wyników m.in.: w grach takich jak szachy; i nie potrzebuje wsparcia człowieka, który dostarczałby danych do uczenia maszynowego.

CO DALEJ Z INTELIGENCJĄ?

Znajdujemy się w gorącym okresie świąteczno-karnawałowym, kupujemy na potęgę, jednak nie zawsze dajemy sobie chwilę na podjęcie właściwej decyzji. W przypadku AlphaZero - jego twórcy uważają, że system potrafi osiągnąć poziom mistrzowski w wymienionej grze w ciągu zaledwie trzech dni. Dodam, że „bez pomocy człowieka”. Amerykańscy naukowcy twierdzą, że powstanie AlphaZero wieńczy „dekadę badań nad sztuczną inteligencją”; i teraz powinni się skupić nad rozwojem tych systemów w kierunku podejmowania prawidłowej decyzji strategicznej. Nie trudno się domyślić, że tworzenie tego typu procesu decyzyjnego nie będzie stosowane jedynie do gier i świata *stricte* wirtualnego. Ludzie chociażby reklamy i szeroko pojętego marketingu czekają na nowe rozwiązania w tym zakresie. Sztuczna inteligencja może pomóc przewidywać trendy

zakupowe, decyzje klientów, analizować rynkowe zachowania np. konsumentów czy klientów banków. Oczywiście może to przynieść bardzo wiele korzyści, jeśli zostanie wykorzystane do rozwoju innowacji w medycynie czy produkcji elektroniki. Media spekulują, że w przyszłości algorytmy tego rodzaju mogą znaleźć zastosowanie m.in. w technologii pojazdów autonomicznych; ale równocześnie jest to proces „wypierania człowieka” z wielu dziedzin życia i zastępowania go „inteligentnymi przedmiotami”. Cały proces może też w pewien sposób ograniczać przypisaną osobie ludzkiej tzw. inteligencję wrodzoną.

LEPSZY JEST TEN, KTO PODEJMUJE WIĘCEJ PRÓB

Dziś sztuczna inteligencja jest najczęściej wykorzystywana w diagnostyce medycznej, ale także automatyce, robotyce, czy na giełdzie. Naukowcy idą dalej, prowadzą badania, tak by odtwarzać w tym procesie, coraz więcej i dokładniej funkcje ludzkiego umysłu. Poniższy miniwykres pokazuje, że jeśli zapewnimy odpowiednio zdefiniowane warunki, to wyniki sztucznej inteligencji można porównywać z tymi uzyskanymi przez człowieka. Takie testy są po to, by wskazywać kolejne problemy, dla których programy znajdują rozwiązania lepiej niż ludzie.

ZUS POCZĄTKUJĄCYCH PRZEDSIĘBIORCÓW W 2019 R.

Jeżeli rejestruje się firmę po raz pierwszy albo minęło 5 lat od zakończenia poprzedniej działalności, od 30 kwietnia 2018 r. można skorzystać z ulgi na start i nie płacić składek na ubezpieczenia społeczne ZUS przez 6 miesięcy. A co potem?

Wpierw ulga na start

Dzięki nowej **uldze nie trzeba płacić składek ZUS na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, wypadkowe, chorobowe)** przez pełnych 6 miesięcy od rozpoczęcia wykonywania działalności.

Ulga nie dotyczy ubezpieczenia zdrowotnego. Jeśli przedsiębiorca skorzysta z ulgi, nie musi opłacać składek na ubezpieczenia społeczne, ale **ma obowiązek zarejestrować się do ubezpieczenia zdrowotnego i opłacać co miesiąc składki na to ubezpieczenie.** Składkę zdrowotną będzie mógł odliczyć od podatku (nie od dochodu).

Z **ulgi** mogą skorzystać przedsiębiorcy, którzy:

- są osobami fizycznymi (czyli prowadzą działalność jednoosobową albo są współnikami spółek cywilnych),
- podejmują działalność gospodarczą po raz pierwszy albo podejmują ją ponownie po upływie co najmniej 60 miesięcy od dnia jej ostatniego zawieszenia lub zakończenia,
- nie wykonują działalności na rzecz byłego pracodawcy, u którego w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym pracowali na etacie i wyko-

nywali czynności wchodzące w zakres obecnie wykonywanej działalności,

- nie podlegają ubezpieczeniu w KRUS.

W okresie ulgi na start ubezpieczeniami społecznymi będą objęte osoby współpracujące z przedsiębiorcą oraz zatrudnieni przez niego pracownicy czy zleceniobiorcy. Zwolnienie z ubezpieczeń społecznych dotyczy tylko przedsiębiorcy, jako osoby prowadzącej działalność.

Jeśli rejestruje on działalność, automatycznie zostanie zarejestrowany jako płatnik składek do ZUS (nie musi oddzielnie rejestrować się w ZUS jako płatnik). W ciągu 7 dni od daty rozpoczęcia prowadzenia działalności musi jednak oddzielnie zarejestrować się w ZUS (jako osoba ubezpieczona) do ubezpieczenia zdrowotnego.

Po pełnych 6 miesiącach kalendarzowych ulgi na start może skorzystać z innej ulgi - obniżonego (preferencyjnego ZUS), która pozwala płacić przez kolejne 24 miesiące niższe składki.

Obniżone składki ZUS dla początkujących

Jeśli zainteresowany chce założyć firmę jednoosobową albo spółkę cywilną, może skorzystać z możliwości opłacania przez 24 miesiące kalendarzowe (pełne) obniżonych składek na ubezpieczenia społeczne.

Jeżeli więc rozpoczyna działalność, to zanim zacznie płacić obniżone składki przez 24 miesiące, może

najpierw skorzystać z tzw. ulgi na start. Przy uldze na start nie ma prawa m.in. do świadczeń chorobowych i wypadkowych. Jeśli przy rozpoczęciu działalności chce mieć pełen pakiet ubezpieczeń, może od razu skorzystać z preferencyjnych składek albo opłacać standardowe składki. Powinien zgłosić się wtedy też do ubezpieczeń społecznych. Należy pamiętać, że gdy przedsiębiorca będzie opłacał preferencyjne, a nie standardowe składki, będą przysługiwały mu niższe świadczenia, np. z tytułu choroby.

Podstawą naliczania preferencyjnych składek na ubezpieczenia społeczne jest 30% minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w danym roku, tj. w 2019 r.: 675 zł (tj. 30% z 2.250 zł).

Jeśli przedsiębiorca korzysta z preferencyjnych składek i działalność gospodarcza jest jedynym tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, to nie opłaca za siebie składek na Fundusz Pracy

Wysokość preferencyjnych składek ZUS w 2019 r.:

- składka emerytalna (19,52%) - 131,76 zł,
 - składka rentowa (8,00%) - 54,00 zł,
 - składka chorobowa (2,45%) - 16,54 zł,
 - składka wypadkowa (1,67%)* - 11,27 zł
- czyli razem: 213,57 zł.

Do powyższych sum należy doliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne, która jest taka sama niezależnie od tego, czy korzysta się z ulgi, czy nie. Składkę zdrowotną oblicza się od innej podstawy, którą jest kwota zadeklarowana, nie niższa jednak niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale roku poprzedniego.

**Stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe jest zmienna i zależy od wielkości przedsiębiorstwa i branży. W tabeli podano składkę dla przedsiębiorcy zgłaszającego do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 osób.*

Z ulgi można skorzystać przez **24** pełne miesiące kalendarzowe. Jeśli zainteresowany założy firmę np. piątego dnia danego miesiąca, to okres korzystania z ulgi liczy się

od następnego, pełnego miesiąca i o miesiąc później przejdzie składki w pełnej (standardowej) wysokości.

Prawo do korzystania z preferencyjnych składek przysługuje przez 24 miesiące od dnia rozpoczęcia działalności.

Nie można skorzystać z ulgi, jeśli prowadzi się działalność jednoosobową, ale od chwili zamknięcia poprzedniej firmy nie minęło 60 miesięcy. Do opłacania obniżonych składek nie są też uprawnieni:

- wspólnicy spółek jawnych, partnerskich i komandytowych,
- wspólnik jednoosobowej spółki z o.o.,
- osoby prowadzące wolny zawód lub działalność w formie szkoły publicznej albo niepublicznej, placówki oświatowej, jako twórcy lub artyści.

Nie można skorzystać z ulgi, jeśli w ramach działalności świadczy się pracę na rzecz byłego pracodawcy, dla którego przed dniem rozpoczęcia działalności (w bieżącym lub w poprzednim roku) wykonywało się w ramach umowy o pracę czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej (przynajmniej jeden z obowiązków pracowniczych teraz w ramach działalności).

Z preferencyjnych składek nie może skorzystać osoba współpracująca z przedsiębiorcą (członek rodziny współpracujący przy działalności).

Z preferencyjnych składek może skorzystać rolnik, który wcześniej był zarejestrowany w KRUS, ale przeszedł do ZUS. Do limitu 24 miesięcy wlicza się jednak łącznie wszystkie miesiące prowadzenia pierwszej działalności gospodarczej (a nie tylko okres opłacania preferencyjnych składek).

Po okresie korzystania z powyższych ulg, lub częściowo zamiast nich, możliwy jest jeszcze od 2019 r. „**mały ZUS**” - tj. **ulga** w składkach (przez 36-miesięcy w ciągu 60 miesięcy prowadzenia działalności) dla przedsiębiorców, którzy działają na małą skalę (przychody za ub. rok nie przekroczyły 30-krotności minimalnego wynagrodzenia).

PRAWO DO URLOPU WYPOCZYNKOWEGO

Pracownik nie może automatycznie utracić nabytego prawa do corocznego płatnego urlopu ze względu na to, że nie złożył wniosku urlopowego.

Jeśli natomiast pracodawca udowodni, że pracownik umyślnie i z pełną świadomością co do konsekwencji nie wystąpił o coroczny płatny urlop po uprzednim umożliwieniu mu rzeczywistego skorzystania z prawa do tego urlopu, prawo Unii nie stoi na przeszkodzie utracie ani tego prawa, ani - w razie ustania stosunku pracy - wnikającemu z tego brakowi wypłaty ekwiwalentu pieniężnego. – Tak uznał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyrokach z 6 listopada 2018 r. w sprawach C-619/16 i C-684/16 – *Sebastian W. Kreuziger przeciwko Land Berlin oraz Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften eV przeciwko Tetsujiemu Shimizu*.

Sądy krajowe zwróciły się do TSUE o wykładnię prawa Unii, zgodnie z którym prawo każdego pracownika do corocznego płatnego urlopu może zostać zastąpione ekwiwalentem pieniężnym tylko w razie ustania stosunku pracy.

Trybunał orzekł, że **prawo Unii¹ stoi na przeszkodzie temu, by pracownik automatycznie tracił dni corocznego płatnego urlopu przysługujące mu**

¹ Dyrektywa 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy (Dz.Urz. UE 2003, L 299, s. 9) oraz Karta praw podstawowych Unii Europejskiej.

na mocy prawa Unii, a w związku z tym prawo do ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop jedynie na tej podstawie, że nie złożył wniosku urlopowego przed ustaniem stosunku pracy (lub podczas okresu rozliczeniowego). Prawa te mogą wygasnąć tylko, jeśli pracodawca rzeczywiście umożliwił pracownikowi w szczególności poprzez odpowiednią informację ze swej strony skorzystanie z odnośnych dni urlopu w odpowiednim czasie, co pracodawca powinien udowodnić. Pracownika należy bowiem traktować jako słabszą stronę stosunku pracy.

Jeśli zaś wspomniany pracodawca jest w stanie przedstawić ciężący na nim w tym względzie dowód, że pracownik umyślnie i z pełną świadomością co do konsekwencji nie wystąpił o coroczny płatny urlop po uprzednim umożliwieniu mu rzeczywistego skorzystania z prawa do tego urlopu, prawo UE nie stoi na przeszkodzie utracie tego prawa ani, w razie ustania stosunku pracy, wynikającemu z tego brakowi wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany coroczny płatny urlop. Cele, którym służy ustanowienie prawa do corocznego płatnego urlopu, są bowiem związane w szczególności z koniecznością zagwarantowania pracownikowi rzeczywistego wypoczynku w trosce o skuteczną ochronę jego bezpieczeństwa i zdrowia.

WYBIERAMY „BUBLE I HITY PODATKOWE ROKU 2018”

Zachęcamy do oddania głosu na największy BUBEL oraz HIT podatkowy roku 2018.

Coroczny ranking przygotowywany jest przez Stowarzyszenie Podatników w Polsce oraz redakcję miesięcznika „Doradca Podatkowy” nieprzerwanie od 2004 roku. Kryterium wyróżnienia dla HITU jest zazwyczaj korzyść dla podatnika lub przedsiębiorcy płynąca z zastosowania danego rozwiązania bądź jego pozytywny wpływ na prowadzenie działalności

i na życie podatnika, dla BUBLA zaś – perspektywa ich utrudnienia wskutek absurdalności lub niejasności wprowadzonego rozwiązania legislacyjnego.

A co uznamy za największy BUBEL i HIT roku 2018? – Poniżej karta do głosowania z naszymi, niewiązącymi propozycjami:

Buble?	Hity?
☐ 1. Ogłoszenie przez MF metodyki należytej staranności zamiast listy przesłanek należytej staranności (prace trwały wiele miesięcy).	☐ 1. Zniesienie obowiązku wpłaty zaliczek PIT do kwoty nieprzekraczającej 1000 złotych.
☐ 2. Brak od stycznia 2018 r. możliwości amortyzacji majątku otrzymanego w spadku lub darowiźnie.	☐ 2. Zwiększenie z 3.500 zł do 10.000 zł wartości początkowej środków trwałych oraz wartości niematerialnych, których zakup można jednorazowo zaliczyć do KUP.
☐ 3. Wyższa stawka 12,5% ryczałtu od prywatnego najmu od przychodu powyżej 100 tys. zł.	☐ 3. Podniesienie limitów zwolnień z PIT, np. zwolnień wypłat z funduszu świadczeń socjalnych: świadczeń z 380 zł do 1.000 zł oraz dopłat do wypoczynku z 760 zł do 2.000 zł.
☐ 4. Opłata recyklingowa od toreb foliowych objęta VAT-em.	☐ 4. Ulga na start, tj. 6 miesięcy bez płacenia składek ZUS dla rozpoczynających działalność gospodarczą.
☐ 5. Propozycja Czytelnika:	☐ 5. Propozycja Czytelnika:

Zgłoszenie swoich typów BUBLI i HITÓW należy przesłać do 15 stycznia 2019 r. na adres e-mail: wydawnictwo@tax.pl lub pocztą na adres: Wydawnictwo Forum Doradców Podatkowych, ul. Zagrody 20A, 30-315 Kraków.

JAK BYĆ DOBRYM SPRZEDAWCĄ?

- radzi Mirosław Luboń, Dyrektor Generalny Polskiego Stowarzyszenia Sprzedaży Bezpośredniej i wiceprzewodniczący Zarządu Europejskiego Stowarzyszenia Sprzedaży Bezpośredniej (SELDIA) w Brukseli.

Po co powstało Polskie Stowarzyszenie Sprzedaży Bezpośredniej?

Stowarzyszenie działa od 1994 roku i łączy największe przedsiębiorstwa sprzedaży bezpośredniej.

W 2019 roku będzie to już 25 lat. Stowarzyszenie grupuje kilkadziesiąt firm o łącznym udziale w rynku przekraczającym 65%.

Misją Stowarzyszenia jest przede wszystkim stanowienie standardów etycznych dla branży i monitorowanie ich przestrzegania przez firmy członkowskie, popularyzacja sprzedaży bezpośredniej i podejmowanie działań na rzecz rozwoju tej formy działalności gospodarczej, integracja środowiska związanego ze sprzedażą bezpośrednią, a także prezentowanie w kontaktach zewnętrznych stanowiska członków Stowarzyszenia w sprawach istotnych dla całego sektora.

Na czym polega sprzedaż bezpośrednia?

Sprzedaż bezpośrednia to oferowanie towarów i usług bezpośrednio konsumentom, na zasadach

kontaktów indywidualnych, zazwyczaj w domu klienta, miejscu pracy lub w innych miejscach, poza stałymi punktami sprzedaży detalicznej. Jest formą sprzedaży detalicznej poza siecią sklepową. Sprzedaż bezpośrednia wymaga osobistej prezentacji produktu.

Sprzedaż bezpośrednia umożliwia klientom dokładne zapoznanie się z produktem, jego przetestowanie i wyrobienie sobie własnego o nim zdania - w wolnym czasie, we własnym domu lub w gronie znajomych. Wszystkie towary są dostarczane bezpośrednio do domu klienta. Ta forma handlu jest szczególnie wygodna dla osób mieszkających w małych miastach lub na wsi, gdzie towary i usługi oferowane w sprzedaży bezpośredniej są niedostępne lub trudno dostępne w sieci sklepowej.

W opinii konsumentów sprzedaż bezpośrednia jako forma prowadzenia biznesu stała się integralną i uznawaną częścią gospodarki. Badania rynku sprzedaży bezpośredniej i opinii konsumenckich wskazują, że o rosnącej popularności tej formy handlu decydują przede wszystkim indywidualne podejście do klienta, możliwość uzyskania konsultacji i porady, warunki umożliwiające namysł poprzedzający zakup. To właśnie, w opinii klientów, stanowi wartość dodaną sektora sprzedaży bezpośredniej, decydując o wzroście jego popularności w ostatnich latach.

Jakie trzeba mieć predyspozycje, by być dobrym sprzedawcą?

Aby zostać dobrym sprzedawcą, przede wszystkim trzeba być otwartym na nowe doświadczenia i na ludzi, być komunikatywnym i odpornym na stres. Nie trzeba natomiast mieć wcześniejszego doświadczenia z pracy w handlu czy prowadzeniu własnej firmy. Sprzedaż bezpośrednio to osobisty kontakt z klientem i budowanie trwałej z nim relacji. Warto zwrócić uwagę, że blisko 80% osób korzystających z tego kanału zakupów pozytywnie oceniło spotkanie z konsultantem. Konsultant to nie tylko przedstawiciel pewnej firmy. To osobisty ekspert, zna potrzeby klienta, stały doradca. Trzeba pamiętać, że **sprzedaż bezpośrednio to więcej niż zakupy w sklepie stacjonarnym.**

W Polsce sprzedażą bezpośrednią najczęściej zajmują się kobiety (90%). Blisko 30% stanowią osoby, które są zaangażowane w sprzedaż bezpośrednią ponad 10 lat. Niemal 60% to osoby w wieku 25-44 lat. Są to głównie osoby z wyższym lub średnim wykształceniem: odpowiednio 50% i 44%. Blisko 65% to osoby mieszkające w mieście, a prawie 30% to osoby z terenów wiejskich.*

Ciekawe jest także to, co cenią sobie sami konsultanci w sprzedaży bezpośredniej. Najczęściej wymieniana jest niezależność, kontakt z ludźmi, rozwój osobisty, elastyczność, zaangażowanie, jakość produktów, ale także satysfakcja - zarówno konsultanta, jak i klienta.

Dobry sprzedawca to także osoba otwarta na nowe technologie. Już teraz widzimy w badaniu IPSOS przeprowadzonym na zlecenie SELDIA (Europejskiego Stowarzyszenia Sprzedaży Bezpośredniej), że 50% konsultantów w Polsce korzysta z kanałów *social media* w kontakcie ze swoimi klientami.

* Badanie IPSOS przeprowadzone w tym roku na grupie ponad 30 tysięcy osób z 11 krajów (w tym ponad 3,5 tys. osób z branży sprzedaży bezpośredniej z Polski).

Czy przepisy prawne w Polsce są przychylnie dla sprzedaży bezpośredniej?

Nie ma właściwie specjalnych regulacji prawnych dotyczących branży, poza przepisami z dziedziny ochrony konsumentów. Ponieważ sprzedawcy prowadzą jednoosobową działalność gospodarczą, to przepisy ogólne odnoszące się do tej formy przedsiębiorczości, mają zastosowanie także do nich.

Jak ocenia Pan perspektywę tego sposobu dystrybucji?

Jak pokazuje badanie IPSOS, przeprowadzone także wśród firm sprzedaży bezpośredniej, **sprzedaż bezpośrednio ma przed sobą niezłe perspektywy rozwoju.** Dane wskazują, że w ciągu kolejnych 5 lat liczba konsultantów wzrośnie nawet o 76%, m.in. dlatego, że 81% badanych uważa, że sprzedaż bezpośrednio to doskonały sposób na pozyskanie dodatkowych przychodów. Poza tym coraz większa liczba konsumentów zaczyna być znużona bezosobowymi formami sprzedaży - np. w Internecie - i woli kontakt z żywym człowiekiem, który jest w dodatku ekspertem i doradcą.

Działa od 1994 roku i grupuje kilkadziesiąt przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż bezpośrednią na terenie Polski oraz firmy spoza branży. Ich łączny udział w rynku przekracza 65%. Główne cele Stowarzyszenia to m. in.: stanowienie etycznych standardów sprzedaży i monitorowanie ich przestrzegania przez firmy członkowskie, dotyczy to także zasad „Kodeksu Sprzedaży Bezpośredniej PSSB”, promocja i stały rozwój tego kanału dystrybucji, podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat sprzedaży bezpośredniej, wyjaśnianie jej ekonomicznego znaczenia i zalet dla klientów, oraz prezentowanie w kontaktach zewnętrznych stanowiska członków Stowarzyszenia w sprawach istotnych dla sektora sprzedaży bezpośredniej. Stowarzyszenie aktywnie działa także w obszarze edukacji.

KTO ZAPŁACI EXIT TAX?

Tzw. exit tax zaczyna obowiązywać z początkiem 2019 r. W jakich przypadkach wystąpi ten podatek?

Ustawa z dnia 23 października 2018 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw wprowadziła do ustawy o PIT i ustawy o CIT przepisy przewidujące opodatkowanie dochodów z niezrealizowanych zysków, znane jako tzw. podatek od wyjścia (exit tax). Istotą przepisów o exit tax jest opodatkowanie nierealizowanych zysków kapitałowych, w związku z przeniesieniem przez podatnika do innego państwa aktywów, w tym wchodzących w skład zagranicznego zakładu lub ze zmianą rezydencji podatkowej.

Regulacje zawarte w nowelizacji odpowiadają przepisom przewidzianym w Dyrektywie Rady (UE) 2016/1164 z dnia 12 lipca 2016 r. ustanawiającej przepisy mające na celu przeciwdziałanie praktykom unikania opodatkowania, które mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego - tzw. dyrektywy ATAD, w zakresie art. 5.

Do zdarzeń, z którymi wiązać się będzie konieczność wykazania niezrealizowanych zysków, należą:

- 1) **przeniesienie przez polskiego rezydenta do swojego zagranicznego zakładu składnika majątku dotychczas związanego z działalnością prowadzoną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;**
- 2) **przeniesienie przez nierezydenta do państwa swojej rezydencji podatkowej lub do innego niż Polska państwa, w którym prowadzi działalność poprzez zagraniczny zakład, składnika majątku dotychczas związanego z działalnością prowadzoną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;**
- 3) **przeniesienie przez nierezydenta do innego państwa całości lub części działalności prowadzonej dotychczas poprzez położony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zagraniczny zakład;**
- 4) **zmiana rezydencji podatkowej przez polskiego rezydenta, w wyniku której Rzeczpospolita Polska traci prawo do opodatkowania dochodów ze zbycia składnika majątku będącego własnością tego podatnika, w związku z przeniesieniem jego miejsca zamieszkania, siedziby lub zarządu do innego państwa.**

W przypadku osób fizycznych (nieobjętych Dyrektywą) ustawa wprowadza dodatkowe warunki stosowania podatku od dochodów z niezrealizowanych zysków, ograniczając zakres tej regulacji m.in. do określonych kategorii składników majątku, jak też poprzez wprowadzenie progu kwotowego wartości składników majątku w wysokości 4 mln zł. Jeżeli więc łączna wartość rynkowa przenoszonych składników majątku nie przekracza kwoty 4 mln zł, nie ma opodatkowania. Limit ten dotyczy łącznie obojga małżonków.

Miesiąc	Liczba godzin pracy	Liczba dni pracy	Liczba dni wolnych
Styczeń	176	22	9
Luty	160	20	8
Marzec	168	21	10
Kwiecień	168	21	9
Maj	168	21	10
Czerwiec	152	19	11
Lipiec	184	23	8
Sierpień	168	21	10
Wrzesień	168	21	9
Październik	184	23	8
Listopad	152	19	11
Grudzień	160	20	11
Łącznie	2008	251	114

Dni ustawowo wolne od pracy w 2019:

- 1 stycznia (wtorek) - Nowy Rok,
- 6 stycznia (niedziela) - Święto Trzech Króli,
- 21 kwietnia (niedziela) - Wielkanoc,
- 22 kwietnia (poniedziałek) - Drugi dzień Wielkiej Nocy,
- 1 maja (środa) - Święto Pracy,
- 3 maja (piątek) - Święto Narodowe Trzeciego Maja,
- 9 czerwca (niedziela) - Zielone Świątki,
- 20 czerwca (czwartek) - Boże Ciało,
- 15 sierpnia (czwartek) - Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny,
- 1 listopada (piątek) - Wszystkich Świętych,
- 11 listopada (poniedziałek) - Narodowe Święto Niepodległości,
- 25 grudnia (środa) - pierwszy dzień Bożego Narodzenia,
- 26 grudnia (czwartek) - drugi dzień Bożego Narodzenia.

Wymiar czasu pracy w 2019 r. ustalony w oparciu o art. 130 § 1 Kodeksu pracy dla pracownika pełnoetatowego łącznie wyniesie w skali roku 2008 godzin, czyli 251 roboczych dni.

Pracownicy pełnoetatowi zatrudnieni w podstawowym systemie czasu pracy w 2019 r. najwięcej mają do przepracowania w lipcu i październiku (184 godz.), a najmniej - w czerwcu oraz listopadzie - tylko 152 godz.

W 2019 r. żadne ze świąt nie przypada na sobotę, zatem pracodawca nie musi z tego tytułu wyznaczać żadnego dodatkowego dnia wolnego.

1 STYCZNIA Nowy Rok.

6 STYCZNIA Trzech Króli.

7 STYCZNIA Wpłata zryczałowanego podatku od wypłat należności z tytułów wymienionych w art. 21 ust. 1 i art. 22 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych albo od dochodów z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, przekazanie podatnikowi mającemu siedzibę lub zarząd w Polsce informacji CIT-7.

10 STYCZNIA Wpłata składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i FP – osoby fizyczne opłacające składki wyłącznie za siebie. INTRASTAT.

15 STYCZNIA Wpłata podatku od podatku leśnego za styczeń oraz złożenie deklaracji na podatek leśny i podatek rolny na 2019 r. – osoby prawne, jednostki organizacyjne oraz spółki nieposiadające osobowości prawnej. Wpłata składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FGŚP – pozostali płatnicy składek.

21 STYCZNIA Dzień Babci. Rozliczenia z PIT i CIT przez podatników i płatników-pracodawców. Wpłata ryczałtu. PFRON. Złożenie oświadczenia o wyborze opodatkowania dochodu

STYCZEŃ 2019

ważniejsze terminy

PON.	WT.	ŚR.	CZW.	PT.	SOB.	NIEDZ.
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

z pozarolniczej działalności gospodarczej wg stawki 19%, wniosku o zastosowanie opodatkowania w formie karty podatkowej (PIT-16), deklaracji do wymiaru zaliczek podatku dochodowego od dochodów z działów specjalnych produkcji rolnej (PIT-6), oświadczenia o wyborze opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, zawiadomienia urzędu skarbowego o wyborze opłacania ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych kwartalnie.

22 STYCZNIA Dzień Dziadka.

25 STYCZNIA Rozliczenie VAT i akcyzy. Informacja podsumowująca. Złożenie JPK_VAT za grudzień.

31 STYCZNIA Złożenie do ZUS informacji za 2018 r. o danych niezbędnych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe (ZUS IWA), do US rocznego rozliczenia odliczonych składek na ubezpieczenie zdrowotne dla podatników opodatkowanych w formie karty podatkowej (PIT-16A), rozliczenia rocznego dla podatników opodatkowanych w formie ryczałtu ewidencjonowanego (zeznanie PIT-28) oraz informacji o dochodach zatrudnionych włącznie elektronicznie PIT-8C, PIT-11, PIT-R. Wpłata podatku od nieruchomości oraz złożenie deklaracji na ten podatek na 2019 r. – osoby prawne, jednostki organizacyjne oraz spółki nieposiadające osobowości prawnej.

KANCELARIA PODATKOWA
ELŻBIETA KONOPKA